

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

KLAUSIMAI IR ATSAKYMAI, SUSIJĘ SU VIEŠOMIS KONSULTACIJOMIS DĖL ECB BPM PAGRINDŲ REGLAMENTO PROJEKTO

1 KADA ECB PRADĖS VYKDYTI BANKŲ PRIEŽIŪRĄ?

ECB pradės vykdyti priežiūros uždavinius 2014 m. lapkričio 4 d. Pagal [BPM reglamento](#)¹ nuostatas, ES paveda ECB specialius uždavinius, susijusius su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika, ir sukuria Bendrą priežiūros mechanizmą (toliau – BPM). BPM yra bankų priežiūrai skirta sistema, kurią sudaro ECB ir nacionalinės kompetentingos institucijos (NKI), atsakingos už rizikos ribojimu pagrįstą priežiūrą mechanizme dalyvaujančiose šalyse. Svarbių bankų priežiūrą vykdys ECB, o mažiau svarbių – NKI, tačiau ECB bus atsakingas už tai, kad BPM būtų veiksmingas ir veiktų nuosekliai. BPM reglamentas įsigaliojo 2013 m. lapkričio 3 d.

2 KAS YRA PAGRINDŲ REGLAMENTO PROJEKTAS IR KODĖL JIS REIKALINGAS? KAM JIS BUS TAIKOMAS?

Pagal BPM reglamento nuostatas aiškiai reikalaujama, kad ECB patvirtintų ir viešai paskelbtų struktūrą, pagal kurią jis bendradarbiaus su NKI BPM tikslais. Todėl ECB, konsultuodamasis su NKI, parengė šį Pagrindų reglamento projektą. Jame nustatyta tvarka, reglamentuojanti ECB ir NKI santykius, taip pat yra tiesiogiai bankams taikomų nuostatų. Pagal BPM reglamento nuostatas, prieš paskelbiant galutinę Pagrindų reglamento versiją 2014 m. gegužės 4 d., dėl jo projekto bus surengtos viešos konsultacijos.

3 AR BUS IR KITŲ TAISYKLIŲ, SUSIJUSIŲ SU BPM VEIKIMU?

Pagrindų reglamento projekte nustatytos bendro BPM veikimo taisyklės, susijusios, be kitų dalykų, su BPM principais ir veiklos organizavimu, sprendimų, ar bankas yra svarbus, priėmimo metodu, atskiromis svarbiems ir mažiau svarbiems bankams taikomomis priežiūros

¹ 2013 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1024/2013, kuriuo Europos Centriniam Bankui pavedami specialūs uždaviniai, susiję su rizikos ribojimu pagrįstos kredito įstaigų priežiūros politika (OL L 287, 2013 10 29, p. 63).

procedūromis ir bendromis tiek vieniems, tiek kitiems bankams taikomomis procedūromis, taip pat glaudaus bendradarbiavimo su ne euro zonos valstybėmis narėmis, nusprendusiomis prisijungti prie BPM, procedūromis, administracinėmis sankcijomis ir pereinamojo laikotarpio nuostatomis.

Kitos svarbios taisyklės bus išdėstytos atskiruose teisės aktuose (t. y. ECB reglamento dėl priežiūros mokesčių projekte, Priežiūros valdybos darbo reglamente, ECB darbo reglamento pakeitimuose, profesinės paslapties saugojimo vidaus taisyklėse, pinigų politikos ir priežiūros funkcijas vykdančių padalinių keitimosi informacija vidaus taisyklėse).

4 KURIUOS BANKUS PRIŽIŪRĖS ECB?

ECB tiesiogiai prižiūrės svarbius BPM dalyvaujančių šalių bankus. Skirstymas į svarbius ir mažiau svarbius bankus atsirado iš Europos Tarybos sprendimo, kuriuo nustatoma, kad ECB, bendradarbiaudamas su NKI, prižiūrės bankų sektorių.

Svarbūs bankai – tai apie 130 bankų grupių, kurių turtas sudaro beveik 85 % viso euro zonos bankų turto. Jų svarba nustatoma atsižvelgiant į toliau išvardytus kriterijus.

NKI tiesiogiai prižiūrės visus kitus BPM dalyvaujančių šalių bankus, o ECB bus atsakingas už tai, kad BPM būtų veiksmingas ir veiktų nuosekliai. ECB taip pat gali nuspręsti vykdyti tiesioginę mažiau svarbių bankų priežiūrą, jei manys, kad tai būtina nuosekliam aukštų priežiūros standartų taikymui užtikrinti.

5 KADA BANKAS LAIKOMAS SVARBIU?

ECB, bendradarbiaudamas su NKI, įvertins visus BPM dalyvaujančių šalių bankus pagal Pagrindų reglamento projekte išdėstytą metodiką. Ar bankas svarbus, priklausys nuo: i) bendros jo turto vertės, ii) jo svarbos šalies, kurioje yra įsisteigęs, arba visos ES ekonomikai, iii) jo tarpvalstybinės veiklos svarbos, iv) to, ar jis yra prašęs viešosios finansinės pagalbos arba ją gavęs iš Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) arba Europos stabilumo mechanizmo (ESM) ir v) to, ar jis yra vienas iš trijų svarbiausių bankų savo šalyje. Bankas, atitinkantis bent vieną iš šių penkių kriterijų, bus laikomas svarbiu.

6 KADA BANKAMS BUS PRANEŠTA APIE JŲ STATUSĄ? KAS NUTIKS, JEI JŲ STATUSAS PASIKEIS?

ECB nuspręs, kurie bankai yra svarbūs, ir juos apie tai informuos likus ne mažiau kaip dviem mėnesiams iki dienos, kada jis pradės vykdyti rizikos ribojimu pagrįstą priežiūrą (žr. 1 klausimą). Prieš ECB priimant sprendimą, bankai galės teikti pastabas.

Į ECB tiesioginę priežiūrą patenkančių svarbių bankų sąrašas bus skelbiamas ECB interneto svetainėje. ECB taip pat skelbs mažiau svarbių bankų sąrašą, kuriame bus nurodytos ir jų priežiūrą vykdančios NKI. Abu sąrašai bus atnaujinami nuolat, ne rečiau kaip kas ketvirtį.

Sprendimai, ar bankas yra svarbus, ar mažiau svarbus, bus peržiūrimi kasmet. Jei trejus kalendorinius metus iš eilės svarbus bankas netenkina nei vieno iš svarbos kriterijų, jo priežiūra bus perduota atitinkamai NKI. Jei mažiau svarbus bankas tenkina bent vieną iš svarbos kriterijų, jis bus priskirtas prie svarbių bankų. Išskirtinėmis aplinkybėmis, t. y. kai yra aišku, kad bankas netenkina nei vieno iš svarbos kriterijų (pavyzdžiui, jei, pardavus stambų veiklos padalinį, bendras turtas sumažėja žemiau nustatyto lygio), atsakomybės už banko priežiūrą perdavimas gali būti inicijuotas ir anksčiau.

7 KAIP ECB IR NKI BENDRADARBIAVUS VYKDYDAMI SAVO UŽDAVINIUS?

BPM yra integruota, iš ECB ir NKI sudaryta sistema. ECB vykdys ir tam tikrus su mažiau svarbių bankų priežiūra susijusius uždavinius, o NKI – tam tikrus su svarbių bankų priežiūra susijusius uždavinius (žr. 8 klausimą). Tad sklandus ECB ir NKI bendradarbiavimas yra be galo svarbus sklandžiam BPM veikimui. Pagrindų reglamento projekte įvardijama „pareiga bendradarbiauti vadovaujantis gera valia“, o ECB ir NKI įpareigojami keistis jų atitinkamiems uždaviniams vykdyti būtina informacija. Vienas iš bendradarbiavimo svarbių bankų priežiūros srityje puoselėjimo būdų yra bendrų priežiūros grupių sudarymas (žr. 10 klausimą). ECB, vykdydamas rizikos ribojimu pagrįstos priežiūros uždavinius, taip pat turi teisę nurodyti NKI naudojantis savo įgaliojimais (numatytais atitinkamuose nacionaliniuose įstatymuose) imtis tam tikrų veiksmų, jei toje srityje ECB turi vykdyti priežiūros uždavinį, bet neturi tam reikalingų įgaliojimų. Dar vienas numatytas bendradarbiavimo būdas – ECB ir NKI arba pastarųjų tarpusavio keitimasis darbuotojais ir jų komandiravimas.

8 KOKS VAIDMUO TEKS NKI VYKDANT SVARBIŲ BANKŲ PRIEŽIŪRĄ? KOKIE BUS ECB UŽDAVINIAI IR ĮGALIOJIMAI MAŽIAU SVARBIŲ BANKŲ ATŽVILGIU?

ECB tiesiogiai prižiūrės svarbius bankus, tačiau tam tikrą vaidmenį atliks ir NKI. Jos padės ECB vykdyti priežiūros uždavinius, mat turi daug patirties priežiūros srityje yra geografiškai arti bankų. Jos teiks į ECB priežiūros kompetencijos sritį patenkančių sprendimų projektus, padės vykdyti papildomus priežiūros uždavinius (pavyzdžiui, kasdienį bankų rizikos stebėjimą, tikrinimą, ar valdybos nariai yra kompetentingi ir tinkami ir kitas panašias patikras), deleguos darbuotojus į bendras priežiūros grupes, padės ECB vykdyti teisėsaugą.

ECB bus atsakingas už visos sistemos veikimą ir vykdys tam tikrus uždavinius, susijusius su mažiau svarbių bankų priežiūra (žr. 9 klausimą). Be to, mažiau svarbių bankų atžvilgiu ECB galės naudotis ir savo priežiūriniais įgaliojimais (prašyti pateikti informaciją, atlikti tyrimus ir patikras vietoje). NKI taip pat informuos ECB apie jų vykdomą mažiau svarbių bankų priežiūrą (vadovaujantis ECB nustatytais bendrais kriterijais, kuriuos nustatant bus atsižvelgta į banko veiklos riziką ir jos poveikį šalies finansų sistemai), ypač apie esmines priežiūros procedūras ir su priežiūra susijusių sprendimų projektus. NKI taip pat privalės pranešti ECB apie bet kokią staigų ir žymų mažiau svarbaus banko finansinės būklės pablogėjimą. Be to, ECB turės teisę išleisti reglamentus, gaires arba bendrus nurodymus NKI ir perimti iš jų tiesioginę vieno ar daugiau mažiau svarbių bankų priežiūrą, jei manys, kad tai būtina nuosekliam aukštų priežiūros standartų taikymui užtikrinti.

BPM reglamentas ir Pagrindų reglamento projektas neturi įtakos priežiūros uždaviniams, kurie nepatenka į BPM reglamento taikymo sritį. Taigi, tokie uždaviniai, kaip vartotojų apsauga ir kova su pinigų plovimu, ir toliau bus nacionalinių valdžios institucijų kompetencijoje.

9 KURI INSTITUCIJA IŠDUOS VEIKLOS LICENCIJAS NAUJIEMS BANKAMS?

ECB yra institucija, atsakinga už visų kredito įstaigų veiklos licencijų išdavimą, panaikinimą ir kvalifikuotosios akcijų paketo dalies įsigijimo vertinimą (taikant bendrą tvarką). NKI taip pat padės ECB užtikrinti, kad būtų laikomasi bendros tvarkos – jos priims prašymus išduoti veiklos licencijas ir įsigyti kvalifikuotąją akcijų paketo dalį ir rengs sprendimų arba pasiūlymų projektus, pačios pirmiausiai įvertinusios prašymą pagal nacionalinių teisės aktų nuostatas. Jei NKI vertinimu, prašymas prieštarauja nacionalinės teisės aktų nuostatoms, ji atmes prašymą ir apie tai informuos ECB. Tačiau ECB nesaisto NKI pasiūlymai. Sprendimą jis priims įvertinęs prašymą pagal ES teisės aktų nuostatas.

10 KAS YRA BENDROS PRIEŽIŪROS GRUPĖS?

Bendros priežiūros grupės – tai BPM veiklos vienetai, kurie vykdys kasdienę svarbių bankų priežiūrą. Tai bus viena iš pagrindinių NKI ir ECB bendradarbiavimo formų. Kiekvieno svarbaus banko priežiūrai bus sudaryta grupė iš NKI, dalyvaujančios to banko priežiūroje, ir ECB darbuotojų. Grupės darbą koordinuos ECB, padedamas koordinatoriaus pavaduotojų iš kiekvienos NKI. Pagrindiniai bendrų priežiūros grupių uždaviniai bus i) atlikti priežiūrimo subjekto ar grupės veiklos rizikos analizę ir ii) siūlyti priežiūros programą bei tinkamus priežiūros veiksmus.

Šios grupės taip pat koordinuos grupių, atliekančių patikras vietoje, darbą.

11 KOKIE YRA ECB MAKROPRUDENCINIAI UŽDAVINIAI?

Atsižvelgdamas į šalies finansinės sistemos ypatybes, ekonominę padėtį ir verslo ciklo sąlygas, ECB gali taikyti didesnius kapitalo rezervo reikalavimus, negu taiko nacionalinės institucijos, ir griežtesnes priemones bankų lygmeniu sisteminės ar makroprudencinės rizikos atveju, kiek tai suderinama su ES teise.

Jei ECB manytų, kad būtina taikyti didesnius rezervo reikalavimus arba griežtesnes priemones sisteminės ar makroprudencinės rizikos atveju, jis glaudžiai bendradarbiaus su atitinkamų šalių NKI ir, prieš priimdamas sprendimą, joms praneš, kokių priemonių ketina imtis.

Taip pat NKI iš anksto informuos ECB apie tai, kad ketina imtis makroprudencinių priemonių pagal ES teisę.

12 KAIP BUS PRIIMAMI PRIEŽIŪROS SPRENDIMAI?

ECB vadovausis tinkamo teisinio proceso ir skaidrumo principais, ypač priimdamas su mikroprudencine priežiūra susijusius sprendimus. Visiems bankams, kuriems taikoma priežiūros procedūra, bus suteiktos specialios procedūrinės teisės, taikomos administraciniuose procesuose. Bankas gali reikalauti, kad būtų pradėta ECB priežiūros procedūra, ir tam gali skirti savo atstovą. Pagrindų reglamento projekte smulkiai išdėstyta, kaip turi būti naudojami įrodymai, išklausomi liudininkai ir specialistai, ir nustatyta banko teisė būti išklausytam prieš ECB priimant priežiūros sprendimą, kuris darytų tiesioginę neigiamą įtaką banko teisėms.

Banko teisei į gynybą užtikrinti, po to, kai bus pradėta priežiūros procedūra, bankas turės priegios prie atitinkamos ECB rinkmenos teisę (su išipareigojimu saugoti išlaptintą informaciją). Priežiūros sprendimai bus suprantamai paaiškinti.

Bankas galės kreiptis į ECB administracinės priežiūros valdybą su prašymu peržiūrėti ECB priimtą priežiūros sprendimą. Bankas taip pat galės nuspręsti apskusti sprendimą Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

13 KOKIA KALBA ECB BENDRAUS SU BANKAIS IR NKI?

Bankai turi teisę bendrauti su ECB ir tvarkyti su juo procedūras bet kuria oficialiaja Europos Sąjungos kalba. Tačiau tam, kad išvengtų dėl vertimo atsirandančio uždelimo ir galėtų su ECB bendrauti tiesiogiai, bankai taip pat gali nuspręsti su ECB bendrauti anglų kalba.

ECB ir NKI bendraus anglų kalba.

14 KOKIUS SANKCIJŲ TAIKYMO ĮGALIOJIMUS TURI ECB? AR JIE APIMA IR MAŽIAU SVARBIUS PRIŽIŪRIMUS BANKUS?

Įgaliojimus kredito įstaigoms taikyti administracines sankcijas turės ir ECB, ir NKI. Jei pažeidžiamas tiesiogiai taikomas ES aktas (pvz., Kapitalo poreikio reglamentas ([KPR](#)))², ECB gali inicijuoti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą svarbių, o NKI – mažiau svarbių bankų atžvilgiu. Jei pažeidžiamas nacionalinis teisės aktas (pvz., įstatymas, perkeliantis į nacionalinę teisę Kapitalo poreikio direktyvą (KPD IV)), administracines sankcijas bankams (tiek svarbiems, tiek mažiau svarbiems) gali taikyti tik NKI. Tačiau NKI gali tik pradėti sankcijų taikymo procedūrą ECB nurodymu, kai ECB vykdo jam pavestus uždavinius svarbių prižiūrimų subjektų atžvilgiu. NKI turi išimtinę kompetenciją taikyti neturtines administracines sankcijas fiziniais asmenims (pvz., banko valdybos nariui) arba pradėti prieš juos pažeidimo nagrinėjimo procedūrą. Jei pažeidžiamas ECB reglamentas arba sprendimas, ECB turi išimtinę kompetenciją pradėti pažeidimo nagrinėjimo procedūrą tiek prieš svarbius, tiek prieš mažiau svarbius bankus (pastarųjų atveju, ECB kompetencijos ribos priklauso nuo to, kiek šiems bankams taikomas atitinkamas ECB reglamentas ar sprendimas, pvz., reglamento dėl priežiūros mokesčių projektas, nustatantis įsipareigojimus ECB atžvilgiu).

ECB nepriklausomas tyrimų padalinys atliks tyrimus ir, prireikus, siūlys Priežiūros valdybai atitinkamam bankui skirti baudą. Priežiūros valdyba priims galutinį sprendimą, ar skirti baudą, kaip siūlo tyrimų padalinys, ar ne.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 dėl prudencinių reikalavimų kredito įstaigoms ir investicinėms įmonėms ir kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 648/2012.

15 KOKIU BŪDU NKI GALĖS PRIIMTI IŠ BANKŲ KAI KURIUOS PRANEŠIMUS?

Atitinkamuose ES teisės aktuose (konkrečiai – Kapitalo poreikio direktyvoje (KPD IV))³ numatyti tam tikri bankų pranešimai kompetentingai institucijai (susiję su, pvz., įsisteigimo teise, laisvu paslaugų teikimu, valdymo organų narių tinkamumo įvertinimu).

Jei prižiūrimas bankas nori steigti filialą arba teikti paslaugas kitoje BPM dalyvaujančioje šalyje, jis privalo informuoti apie savo ketinimą savo šalies kompetentingą instituciją. Veikiant BPM svarbūs ir mažiau svarbūs bankai, norėdami vykdyti savo veiklą kitoje BPM dalyvaujančioje šalyje, minėtus pranešimus turės siųsti NKI. Svarbus bankas, ketinantis vykdyti savo veiklą BPM nedalyvaujančioje šalyje, atitinkamą pranešimą turės siųsti ECB, o mažiau svarbus bankas – atitinkamai NKI.

Tam, kad bankas galėtų naudotis teise įsisteigti arba laisve teikti paslaugas, jo šalies institucija privalės perduoti atitinkamą pranešimą ir tam tikrą papildomą informaciją šalies, kurioje bankas nori įsisteigti arba teikti paslaugas, institucijai. BPM nedalyvaujančių Europos šalių institucijos pranešimus turės perduoti priimančiosios šalies NKI, o pastaroji, gavusi tokį pranešimą, privalės iškart apie tai informuoti ECB.

Klausimas dėl to, kuriai institucijai reikės teikti pranešimus, nekeičia Pagrindų reglamento projekte apibrėžto ECB ir NKI uždavinių pasiskirstymo BPM.

16 KAS BENDRAME PRIEŽIŪROS MECHANIZME BUS DAROMA SU NKI PRADĖTOMIS PRIEŽIŪROS PROCEDŪROMIS IR ŠIŲ INSTITUCIJŲ JAU PRIIMTAIS PRIEŽIŪROS SPRENDIMAIMS?

Bendrai kalbant, numatomas NKI priežiūros įgaliojimų perdavimas ECB. Institucija, kurios kompetencija bus perduota ECB, turi stengtis iki šio perdavimo užbaigti visas pradėtas procedūras. Ji taip pat privalo apie tokias procedūras informuoti instituciją, perimančią priežiūros įgaliojimus. Jei pradėtos procedūros neįmanoma užbaigti iki įgaliojimų perdavimo, procedūrą pradėjusi institucija įgaliojimus turės tol, kol ją užbaigs.

Tuo atveju, kai perduodami NKI įgaliojimai, ECB gali nuspręsti perimti pradėtą procedūrą.

³ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/36/ES dėl galimybės verstis kredito įstaigų veikla ir dėl riziką ribojančios kredito įstaigų ir investicinių įmonių priežiūros, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2002/87/EB ir panaikinamos direktyvos 2006/48/EB bei 2006/49/EB.

Neapribojant ECB įgaliojimų, suteiktų jam BPM reglamentu, taikymo, iki 2014 m. lapkričio 4 d. NKI priimti priežiūros sprendimai (pvz., leidimas taikyti vidaus modelį arba sprendimas taikyti didesnę kapitalo reikalavimą) yra nekeičiami.

17 KAIP BPM VEIKS VALSTYBĖSE NARĖSE, KURIOS PRADĖS GLAUDŽIAI BENDRADARBIAUTI SU ECB?

Euro zonai nepriklausančios valstybės narės gali prisijungti prie BPM jų kompetentingoms institucijoms pradėdant glaudžiai bendradarbiauti su ECB. Pagrindų reglamento projekte numatyta, kaip veiks toks glaudus bendradarbiavimas ir kaip tokiose šalyse bus vykdoma bankų priežiūra. Pagrindinis principas bus toks – Pagrindų reglamento projekto nuostatos bus taikomos ir šalių, pradėjusių glaudų bendradarbiavimą, prižiūrimiems subjektams, atsižvelgiant į tai, kad ECB negalės imtis tiesioginių veiksmų subjektų, įsisteigusių glaudžiai bendradarbiauti pradėjusiose šalyse, atžvilgiu, nes ECB neturi privalomųjų galių už euro zonos ribų. NKI turėtų užtikrinti, kad ECB gautų visą informaciją ir ataskaitas iš prižiūrimų svarbių subjektų ir apie juos. NKI taip pat privalės vykdyti ECB nurodymus dėl svarbių kredito įstaigų.

18 KAIP ECB BENDRADARBIAUS SU EUROPOS BANKININKYSTĖS INSTITUCIJA (EBI)? AR TAI NUMATYTA PAGRINDŲ REGLAMENTO PROJEKTE?

ECB vykdys jam pavestus uždavinius taikydamas atitinkamus ES teisės aktus ir į juos atsižvelgdamas, įskaitant ir bendrą finansinių paslaugų taisyklių sąvadą, kuris galios visoms valstybėms narėms. Jam taip pat bus taikomos Reglamento (ES) Nr. 1093/2010, kuriuo įsteigiama EBI, nuostatos dėl EBI parengto Europos priežiūros vadovo.

EBI pavesta parengti techninių standartų ir gairių bei rekomendacijų projektus, kad būtų užtikrinta priežiūros konvergencija ir priežiūros rezultatų nuoseklumas visoje Sąjungoje. ECB prisidės prie EBI vykdomo techninių reguliavimo standartų ar techninių įgyvendinimo standartų projektų rengimo.

Pagrindų reglamento projektas šių taisyklių neapima, bet jame išdėstytos procedūrinės taisyklės, susijusios su ECB ir BPM dalyvaujančių šalių NKI bendradarbiavimu.